

Víctima: Antonio Ramon Prats
Autoria: Joan Ramon Prats

Carta de Joan Ramon Prats, net d'Antonio Ramon Prats, assassinat el 21 de gener de 1937

Era un matí de gener de 1937 quan va pujar a aquell vell autobús Ford que faria la ruta de Sant Antoni a la ciutat d'Eivissa. Toni Ramon Prats, el meu *güelo*, moments abans, s'acomiadà del seu únic fill, Antonio Ramon Costa, i de la seua esposa. El meu pare sempre va tenir el record d'aquell moment en què el va agafar en braços i l'entregà a la seua mare, la meua *güela* Catalina, i es va acomiadar en pujar a aquell autobús. Fou la darrera volta que va veure la preciosa badia de Sant Antoni de Portmany, potser va mirar cap al Moll Vell, on es trobava amarrat el *Bohemio*, el vell llaüt en el qual treballava de pescador amb el seus companys de tripulació: en Pep de s'Estanyer, en Corona i en Papitu Minu, tots republicans com ell, tots represaliats després. Fou també la darrera volta que va veure la seua dona i la darrera que va mirar el seu fill: ja no el varen veure més, ja no tornaria mai al seu costat. El meu pare tenia cinc anys; el meu *güelo*, trenta-cinc.

El dia anterior, ell, com sempre, es trobava pescant. I en tornar al port l'avisaren que havien vingut a detenir-lo, ja que l'havia denunciat la mateixa família propietària de la casa on els meus *güelos* vivien de lloguer. En aquella denúncia el feien responsable de la mort d'un fill seu, que era capellà, i que varen assassinar en la matança que va succeir al castell d'Eivissa per milicians de l'expedició republicana del capità Bayo, en represàlia pel bombardeig de la ciutat per part d'avions italians del bàndol franquista i que causà molts morts. Aquella família creia que el meu *güelo* hi tenia alguna cosa a veure quan trobaren on era amagat, i l'empresonament posterior, juntament amb altres persones sospitoses de donar suport al cop d'estat a la República.

Fou el meu *güelo* qui abans d'això va ajudar a buscar un lloc per amagar aquell capellà, després d'insistir-li molt la seua mare. Al principi el meu *güelo* no volia ficar-se en problemes, però al final va accedir i el va amagar en una casa al camp, on al cap d'uns dies el trobaren, en prendre el control de l'illa les forces revoltades, i el denunciaren per alguna raó que desconec, sense cap prova, un manera de procedir poc «cristiana» per a la família d'un capellà.

Mirau si era culpable que va voler presentar-se. Varen ser molts els que li digueren que s'amagàs a la muntanya o que fugís lluny; però, desgraciadament, es presentà davant aquelles autoritats per defensar-se d'aquella acusació: ell era innocent i ho volia demostrar, i va anar a fer-ho.

Una vintena de persones del poble varen intercedir per ell; fins i tot el comissari encarregat, que no hi veia causa. Però, amics, estava implicada la mort d'un sacerdot, i sobretot la família no volia retirar la denúncia.

El meu *güelo* estava perdut; això va ser pura revenja, però era una revenja amb una persona innocent. Com es diu això?

Podeu imaginar aquell nen sense el seu pare, aquella mare sense el seu home, en aquells durs anys.

Molts anys després coneguérem els detalls del seu assassinat; no va ser a les parets del cementeri de Ses Figueretes, com molts d'altres. El meu *güelo* era una persona corpulenta (feia 1,94 m), i mentre anava dins el vehicle va saber que l'esperava una mort segura; es rebel·là i va tractar d'escapar infructuosament, però no va tenir escapatòria i va morir cosit a trets dins aquell cotxe a mans d'aquells pistolers feixistes, que a penes eren uns nens, uns sanguinaris joves que eren els que s'encarregaven de fer la feina bruta de les execucions. Tots a Eivissa saben qui eren i el que varen fer, tots varen morir de vells i a més foren recompensats per la seua feina.

Avui escric això i encara m'emocion, i si tens fills encara més. El meu estimat pare té 89 anys, ja ha perdut molt i li costa recordar moltes coses, però va passar la seua vida pensant que varen assassinar el seu pare i que el varen tirar a un forat com un animal, i tant els inductors com els assassins es passejaven per l'illa. Com és lògic, és una cosa que no s'oblida, però ho recordava amb més ràbia que dolor. El dolor va quedar per a la seua mare. Jo la record vestida amb el vestit de dol de pagesa.

Tot i això, tenim l'esperança que es puguin trobar les seues restes, gràcies a les excavacions que per fi s'iniciaren per trobar les restes dels represaliats al cementeri vell d'Eivissa ja fa uns anys. Prengueren mostres d'ADN al meu pare. Potser tendran èxit i li podrem donar la sepultura que es mereix al costat de la família.

Moltes gràcies a les persones i entitats que fan possible la iniciativa de posar llum a aquests fets, malgrat els anys.

T'estim pare, t'estim güelo.